

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 maja 2025 r.

o ustanowieniu roku 2026 Rokiem Jerzego Giedroycia

W 120. rocznicę urodzin Jerzego Giedroycia Senat Rzeczypospolitej Polskiej postanawia oddać hołd jednemu z najważniejszych myślicieli politycznych XX wieku. Jako założyciel i redaktor naczelny paryskiej „Kultury” oraz wieloletni współpracownik wielu polskich i międzynarodowych instytucji Jerzy Giedroyc przyczynił się do kształtowania polskiej myśli politycznej oraz promowania idei wolnościowych i demokratycznych w kraju i na świecie.

Jerzy Giedroyc urodził się 27 lipca 1906 roku w Mińsku w rodzinie Ignacego Giedroycia i Franciszki Starzyckiej. Dzieciństwo spędził w Rosji. W 1919 roku rodzina Giedroyców przeniosła się do Warszawy, gdzie Jerzy Giedroyc ukończył gimnazjum im. Jana Zamoyskiego, a następnie studiował prawo i historię na Uniwersytecie Warszawskim.

Już podczas studiów fascynowała go działalność społeczno-polityczna, którą w późniejszych latach kontynuował, prowadził także działalność redakcyjną, publicystyczną i wydawniczą.

Jerzy Giedroyc współtworzył dwutygodnik „Bunt Młodych”, który w 1937 roku zmienił się w tygodnik „Polityka”. Pismo to było nie tylko próbą zdefiniowania polskiej kultury po I wojnie światowej, lecz także platformą dla młodych twórców, którzy chcieli uczestniczyć w kształtowaniu nowego ładu społecznego i kulturowego.

W roku 2026 przypada 80. rocznica założenia przez Jerzego Giedroycia wydawnictwa „Instytut Literacki” w Rzymie. Wydawnictwo stało się ważnym ośrodkiem życia intelektualnego i kulturalnego Polonii oraz miejscem publikacji wielu istotnych dzieł literackich i naukowych. Kierownikiem Instytutu mianował Giedroycia gen. Władysław Anders.

Jerzy Giedroyc był zwolennikiem idei wolności i demokracji, a jego inicjatywa miała na celu nie tylko wspieranie polskich autorów, lecz także promowanie wartości demokratycznych wśród Polaków, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji po wojnie.

20 czerwca 1947 roku ukazał się pierwszy numer „Kultury”, jednego z najważniejszych czasopism polskiej emigracji, którego założycielem był redaktor Giedroyc. W Maisons-Laffitte pod Paryżem znajdowała się siedziba Instytutu Literackiego. Jerzy Giedroyc postanowił stworzyć czasopismo, które stałoby się platformą dla wolnej myśli oraz alternatywą dla propagandy komunistycznej.

Celem „Kultury” było nie tylko dokumentowanie rzeczywistości politycznej, lecz także kształtowanie opinii publicznej oraz promowanie pluralizmu i tolerancji. Jerzy Giedroyc i jego współpracownicy propagowali koncepcję „Polski w Europie”, podkreślając znaczenie współpracy z sąsiadami, w tym z wolnymi Ukrainą, Litwą i Białorusią. W ten sposób „Kultura” stawała się głosem w sprawie przyszłości Polski i jej miejsca w Europie.

W „Kulturze” publikowali wybitni autorzy, tacy jak: Czesław Miłosz, Witold Gombrowicz, Andrzej Bobkowski, Konstanty Jeleński, Juliusz Mieroszewski, a także wielu innych twórców, którzy dzięki temu pismu mogli prezentować swoje poglądy i twórczość na arenie międzynarodowej. Czasopismo stało się także ważnym miejscem dla krytyki literackiej oraz refleksji nad historią i kulturą Polski. Dzieła wydane w „Bibliotece Kultury” weszły do kanonu literatury polskiej. Kwartalnik „Zeszyty Historyczne” jest dziś jednym z ważniejszych źródeł wiedzy o najnowszej historii Polski.

W latach 80. Jerzy Giedroyc stał się jednym z autorytetów dla opozycji demokratycznej w Polsce, a jego idee miały istotny wpływ na rozwój myśli politycznej w okresie transformacji ustrojowej.

Jerzy Giedroyc zmarł 14 września 2000 roku w Paryżu, pozostawiając po sobie bogaty dorobek intelektualny oraz wpływ na polską kulturę i politykę. Dziś „Kultura” paryska jest uważana za jeden z najważniejszych głosów polskiej kultury XX wieku. Wiele idei i wartości promowanych przez to czasopismo pozostaje aktualnych, a jego archiwum stanowi cenne źródło wiedzy o powojennej Polsce oraz jej relacjach z Europą.

Ustanowienie roku 2026 Rokiem Jerzego Giedroycia będzie okazją do przypomnienia tego, że całe swoje życie poświęcił on sprawie niepodległości Polski. Polski tolerancyjnej i nowoczesnej, ale też szanującej własne tradycje narodowe. Dziedzictwo Jerzego Giedroycia trwa w pamięci kolejnych pokoleń, a idee promowane przez niego są nadal inspiracją dla współczesnych intelektualistów i twórców.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Małgorzata KIDAWA-BŁOŃSKA